

Till Konungens Befallningshafvande i Stock-
holms län.

103/
433

Ref.

Remitteras till landsmanen C.
Arheim, som har en med föreläggande
af fjorton dagars tid och öfverlämnat
vids inre vinn vid i väntande lön,
om den tiden förflyter, hvarvet införda
vedrörande järnsjans förklaring samt
dromer, eller vederbörligt deppnings-
beris, juncer te remitterad lön löngru
och lögdytturute redmen till inkonera
Stockholm i lönshandlet den 31. Dec. 1895 &
På anmodan af ^{Eds. J. J. J.} ~~Eds. J. J. J.~~ ^{Att. H. H. H.} ~~Att. H. H. H.~~

att efter besigtning afgifva yttrande angående
bristfälliga afloppsförhållanden vid Årstadal,
Fredsbergshöjden och Årstäng i Brännkyrka
socken, besöktes dessa platser den 13 sistlidne
oktober, hvarvid äfven närvaro kronofogden
Andersson, kronolänsmannen Arheim, fjerdings-
mannen Johansson samt några af lägenhets-
innehafvarne äfvensom fabriksidkaren C.
Eriksson. Dervid iaktogs hufvudsakligen
följande.

Det stadsliknande Årstadal är lägt
beläget mellan stora landsvägen och järn-
vägen; söder derom reser sig den äfventledes
tall bebyggda Fredsbergshöjden. Båda äro
belägna utmed de nämnda vägarne, af
hvilka landsvägen går öfver höjden, järn-

vägen genomskär densamma med branta, nedsprängda bergväggar. På andra sidan om den senare är Årstaäng beläget, som sträcker sig ned mot de här sänka stränderna af Årstaviken, dit samtliga platser hafva sitt naturliga aflopp för ytvatten.

Utid början af 1880-talet, då markerna härnämnda voro mycket vattensjuka och nerfebrar härjade, hafva dräneringar verkställets af såväl sänkan vid Årstadal genom nedläggning af fina rörledningar som Årstaängs sänkare delar genom dervarande dikningars fördjupande och upprensande. För ytvattnets afriimande är vid Årstadal söjdt genom markens planerande och utläggning af rännstenar, som leda ned till en trumma, hvilken under järnvägen går ut till Årstaviken. Från Fredsbergshöjden afledes en del genom landsvägsdike till Årstadal eller åt motsatt håll i omväg ned mot Årstaäng, men för öfrigt sakna höjderna på båda sidor om järnvägen särskilda ledningar härfor, så att vattnet afrinner här och kvar utefter bergsklutningarne dels ned på Årstadal, dels ned på järnvägen och dels ned mot diken på Årstaäng.

Spillvattnet från hushållen och flytande orenlighet gå hufvudsakligast samma vägar. Utid Årstadal utsläppes allt dylikt i rännstenarne. Dessa rännstenar, som äro lagda dels i gatan, dels mellan och äfven öfver tomterna äro lagda med sämre kuggen sten och härigenom svåra att hålla rena, hvarför de sommartiden sprida elak lukt mellan

bostäderna. Lutningen eljest jemn ned mot järnvägen till ofoannämnda trätrumma. Denna, som är täckt, löper på en sträcka af omkring 30 meter läget i sänkan utefter järnvägen, innan den leder under densamma ut på andra sidan. På denna sträcka är den fylld med en fotsdjup, tjock, stinkande massa, som visar, att den sällan rensas och att fallet i densamma är mycket dåligt. Enligt samstämmade uppgifter sprider den sommartiden en svår stank till i närheten belägna bostäder.

På Fredsbergshöjden slås flytande orenlighet i trattar eller korta rännor, mynnande dels direkt i jorden åt landsvägsdike till, såsom från lägenheterna Fredsberg n: 1 (två af hushållen) och n: 3, tillsammans från 6 hushåll, dels utefter bergväggarne åt Årstadal, såsom från Fredsberg n: 4, n: 1 (två af hushållen) och Helenadal n: 2, tillsammans från 15 hushåll, dels äfven utefter berget ned på järnvägen såsom från Fredsberg n: 2, Grönbrink n: 2-4, tillsammans från 24 hushåll.

I slutningen mot Årstadal stannar större delen af orenligheten i bergskrepor och sprider stank, en mindre del söker sig väg till ett illa underhållet dike med dåligt aflopp till Årstadals rännstenar öfver tomten n: 13, hvars innehafvare beklagade sig deröfver. Då i ett af husen nedanför Fredsbergshöjden källaren är mycket besvärad af vatten, ligger den möjligheten mycket nära, att äfven flytande orenlighet från samma höjd så småningom kan intränga

i källarne, hvarigenom sanitära vådor af betänkligaste slag kunna uppstå.

Utefter den nedsprängda bergväggen åt järnvägen till utbreder sig den flytande orenligheten på stora ytor, stagnerar till största delen utefter bergets fot och ästad. Kommer dels ett vänjligt utseende vid denna stora stråkväg för trafiken, dels för de närboende stor olägenhet genom stank och flugor.

Af Årstängs lägenheter, afböda sig en del nämligen Mariadal, Årstäng nr 1 och 2 flytande orenlighet till det stora afloppisdiket i gränsen mot Årstaskog men genom större delen öppna dikeledning dit, som sprider stank, hvaröfver klagomål anfördes från de senare lägenheterna. Samtliga hus hållen härstädes 19. Öfriga lägenheter utslå flytande orenlighet i gränsen mot kalkbruket i en kortare ledning, som mynnar i ett öppet dike till sjön, hvilket dike är fyllt af en halflytande stinkande massa.

De brister i aflagnandet af flytande orenlighet, som vid besigtningen anmärktes, hafva redan, såsom afven af handlingarna framgår, medfört svåra sanitära olägenheter och äro redan så hotande för det allmänna helsotillståndet på dessa tätt bebyggda platser, att det är hög tid, att åtgärder vidtagas för deras afhjyande.

För detta ändamål bör den stora trätrumman utefter järnvägen vid Årstadal ut till Årstaviken rensas minst en gång i månaden,

så att orenlighet deri ej må hopas och sprida stank; kan stanken härifrån till angränsande bostäder ej hvarigenom borttagas, bör ledningen omläggas såsom stentrumma och bättre regleras, om så behöves medelst anbringande af en kloakbrunn, hvilken i så fall bör vara cementerad.

Diket nedanför Fredsbergshöjden mot Årstadal bör hållas i bättre skick, så att dagvatten hvarigenom lätt afriener till Årstadals rännstenar.

I slutningarne af Fredsbergshöjden, vare sig åt Årstadal eller järnvägen, bör flytande orenlighet ej få utslås annat än i derför inrättade ledningar med fullt obehindrat aflopp till stora trumman vid Årstadal eller till diket i gränsen mot Årstaskog och dessa ledningar så skötas, att elak lukter från dem ej sprides. I annat fall bör orenligheten uppsamlas i täta kärl och bortföras i enlighet med latin och afskräden. Den i slutningarne mot Årstadal befintliga orenligheten bör derifrån bortskaffas.

Vid de ofvannämnda, söder om vägen till Årstaskog befintliga lägenheter på Årstängs område bör tillses, att afloppet för flytande orenlighet äro obehindrade, så att stank till närboende härifrån icke uppkommer. Det invid kalkbruket belägna afloppsdiket bör tidtals upprensas, så att orenlighet härstädes ej blir stånande.

Vid utförandet af ledningar för ifrågasvarande ändamål på så tätt bebyggda platser torde böra påpekas, att öppna ledningar,

Vidare för ledningens hallet bör vara slutas —

såframt all flytande orenlighet skall i dem utsläppas, svärhigen kunna hållas fria från slak lukt, åtminstone under den varmare årstiden, dels från den flytande orenligheten själf dels och ännu mer från den dermed så småningom inpyrda markens äfvensom^{från} ledningar af trä, men att dessa olägenheter säkrast undvikas med slutna ledningar.

De stråk, som här för bäst lämpa sig, äro från Fredsbergshöjden i landsvägsdiktet (som då delvis kan igenläggas) åt ena hållet till Årstadal och genom dess gata till trumman vid jernvägen, åt andra hållet förbi Grönbrinks lägenheter ned mot aflopps diket i gränsen till Årstaskog, hvarjemte för lägenheterna Helenadal en hufvudledning vore erforderlig ned i denna sluttning utefter jernvägen till Årstadalstrumman. För att äfventledes kunna upptaga regnvatten, bör dessa ledningars kaliber, vare sig de utgöras af sten, trummar eller lerrör, utgöra minst 9 tum och äga erforderliga inlopp för regnvatten och några rensbrunnar. Genom biledningar (6 tum) införande kunna lägenhetsinnehafvarne erhålla slakbrunnar hvar i sin gård. Rännstenarne vid Årstadal skulle på så sätt äfven betrias från sitt ofta illaluktande innehåll.

De med ett dylikt kloaksystems införande förenade kostnader måste anses fullt uppvägda af motsvarande förmåner såväl för jordegare som för lägenhetsinnehafvare. Den före, som skäligen borde bekosta och underhålla hufvudledningarne,

undslupne kostnader och besvär med anläggning och ett ständigt lappande af provisoriska ledningar eller det ännu kostsammar af den flytande orenlighetens ständiga afhemtande i likhet med latrin och afskräden samt hade att för framtiden göra sig beräkning på sundare bostäder till utarrendering eller försäljning. De senare, som i händelse af hufvudledningars framdragande i gränsen af deras tomter, skulle (skäligen på egen bekostnad) äga att inför biledningar från sina gårdar, kunde hålla dessa gårdar snyggare och sundare samt undslupne den slaka och osunda lukten från öppna ledningar jemte det ständiga besväret med deras renande derifrån eller, i händelse af den flytande orenlighetens uppsamlande i lösa behållare för afhemtning, stanken från dessa, hvilken endast med extra kostnader kan betingas.

Reseräkning bifogas jemte de remitterade handlingarne.

Stockholm den 17 november 1894,

Aug. Berlin,
förte provincialen.